

3 Μαρτίου 2016

Προς τους Ευρωπαίους Ηγέτες:

Ως εθνικές και διεθνείς οργανώσεις που δραστηριοποιούμαστε κατά μήκος της μεταναστευτικής οδού των δυτικών Βαλκανίων στην Ελλάδα, την ΠΓΔΜ, τη Σερβία, την Κροατία και τη Σλοβενία, καταδικάζουμε απερίφραστα τα τελευταία επικίνδυνα και εισάγοντα διακρίσεις μέτρα που υιοθετήθηκαν από ευρωπαϊκές χώρες ως μέρος ενός ευρύτερου συνόλου αποτρεπτικών πολιτικών με στόχο τη διακοπή της ροής ευάλωτων ανθρώπων που αναζητούν την ασφάλεια.

Στις 21 Φεβρουαρίου 2016, αρκετές Ευρωπαϊκές χώρες έκλεισαν τα σύνορά τους στους Αφγανούς πολίτες, προκαλώντας έτσι συσσώρευση προσφύγων στην Ελλάδα και απερίγραπτες σκληρές χάους και σύγχυσης στις υπόλοιπες χώρες των δυτικών Βαλκανίων. Η --πραγματοποιούμενη σε οποιαδήποτε σύνορα-- ανάλυση του προφίλ των προσφύγων ανάλογα με την εθνικότητά τους στερεί το δικαίωμα κάθε ατόμου σε εξατομικευμένη εκτίμηση των αναγκών του για διεθνή προστασία – γεγονός το οποίο συνιστά παραβίαση του διεθνούς και ευρωπαϊκού δικαίου για τους πρόσφυγες και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Τα πρόσφατα αυτά μέτρα επιφέρουν περαιτέρω στένωση στην πολιτική επιλεκτικής εισόδου που εφαρμόζεται ήδη από το περασμένο έτος, όταν η Ευρώπη έκλεισε τα σύνορά της στους πάντες, με εξαίρεση όσους προέρχονταν από τη Συρία, το Ιράκ ή το Αφγανιστάν, από χώρες δηλαδή «που είχαν πληγεί από τον πόλεμο».

Η νέα αυτή πολιτική αποτελεί μέρος ενός πακέτου περιοριστικών μέτρων με αντίκτυπο επί της ασφάλειας, της ευημερίας και των δικαιωμάτων των ανθρώπων που μετακινούνται στην Ευρώπη. Σε συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στις 18 Φεβρουαρίου 2016, οι Αρχηγοί της Αστυνομίας της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Σλοβενίας, της Κροατίας, της Σερβίας και της ΠΓΔΜ εξέδωσαν δήλωση με την οποία εισήγαγαν νέα μέτρα ταυτοποίησης και καταγραφής που επιφέρουν αυθαίρετους και παράνομους περιορισμούς αναφορικά με το δικαίωμα ενός ατόμου να αιτείται διεθνή προστασία.

Παραδείγματος χάριν, η είσοδος σε αυτές τις χώρες για ανθρωπιστικούς λόγους θα επιτρέπεται μόνον σε όσους εγκαταλείπουν «πληγείσες από τον πόλεμο περιοχές» οι οποίοι «χρηζουν διεθνούς προστασίας» με βάση την αποδεδειγμένη εθνικότητά τους. Αυτή η πολιτική συνεπάγεται ενδεχόμενη παραβίαση του δικαιώματος αίτησης ασύλου¹, καθώς και της υποχρέωσης των κρατών μελών που μετέχουν στο Συμβούλιο της Ευρώπης να μην προβαίνουν σε μεταναστευτικούς

¹ Όπου συμπεριλαμβάνονται λόγοι ενός καλά εδραιωμένου φόβου του ατόμου να υποστεί διωγμό εξαιτίας της φυλής, της θρησκείας, της εθνικότητας, της ένταξής του σε συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα ή των πολιτικών του απόψεων, σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων.

ελέγχους που βασίζονται σε διακρίσεις, συμπεριλαμβανομένων διακρίσεων λόγω εθνικής ή κοινωνικής προέλευσης.² Ομοίως, η δήλωση αυτή αφήνει το περιθώριο για περαιτέρω περιορισμούς, λαμβανομένων υπ' όψιν «οποιασδήποτε άλλων περιορισμών των χωρών προορισμού», όπως οι ημερήσιες ποσοστώσεις που εισήγαγε η Αυστρία στις 20 Φεβρουαρίου, κάτι που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δήλωσε ότι αντίκεινται στην Ευρωπαϊκή και διεθνή νομοθεσία.

Σύμφωνα με ανακοίνωση που εξέδωσαν οι Διευθυντές της Αστυνομίας της Σερβίας και της Βουλγαρίας κατά τη συνάντησή τους που πραγματοποιήθηκε στις 20 Φεβρουαρίου, οι πρόσφυγες θα μπορούν να εισέλθουν στη Σερβία μόνον μέσω του Prešeno (μέσω της ΠΓΔΜ), ενώ η Σερβία και η Βουλγαρία θα λάβουν από κοινού μέτρα προκειμένου να εμποδίσουν τη μετακίνηση των ατόμων από τη Βουλγαρία στη Σερβία. Δεδομένης της υποχρέωσης της Σερβίας να επιτρέπει στους πρόσφυγες πρόσβαση στην επικράτειά της σε οποιοδήποτε σημείο διέλευσης των συνόρων, και δεδομένων των αναφορών περί κακοποίησης και παράνομης αντιμετώπισης των προσφύγων στη Βουλγαρία, η εν λόγω εξέλιξη είναι ιδιαίτερα ανησυχητική.

Οι νέες αυτές συμφωνίες και διαδικασίες δεν είναι απλώς αντίθετες με τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, καθώς και αντίθετες με τους ήδη υφιστάμενους εθνικούς νόμους που διαφυλάττουν τα δικαιώματα των ατόμων για την αίτηση ασύλου, αλλά συν τοις άλλοις έχουν επιφέρει περαιτέρω επιδείνωση του ανθρωπίνου πόνου και διαιώνιση της ανθρωπιστικής κρίσης.

Ξαφνικό κλείσιμο των συνόρων ή περιορισμοί μπορούν να αφήσουν τους ανθρώπους καθηλωμένους σε μη επαρκείς και απάνθρωπες συνθήκες διαβίωσης, καθώς οι συνοριακές περιοχές διαθέτουν συχνά περιορισμένες δυνατότητες υποδοχής και φιλοξενίας μεγάλων αριθμών ατόμων. Από τη στιγμή που έκλεισαν τα σύνορα για τους Αφγανούς, χιλιάδες άνθρωποι που είχαν ήδη εξαντλήσει ό,τι οικονομίες διέθεταν για να πραγματοποιήσουν το ιδιαίτερα δαπανηρό αυτό ταξίδι στην Ευρώπη βρέθηκαν αβοήθητοι σε ένα σημείο, αναγκασμένοι συχνά να κοιμούνται σε εξωτερικούς χώρους, χωρίς πρόσβαση ακόμα και σε στοιχειώδεις υπηρεσίες. Το ενδεχόμενο επιστροφής στην πατρίδα δεν υφίσταται για πολλούς από αυτούς τους ανθρώπους, που ενδέχεται αντιθέτως να στραφούν προς τους λαθρεμπόρους και τους διακινητές προκειμένου να τους διευκολύνουν στη συνέχεια του ταξιδιού τους – έτσι, άνθρωποι οι οποίοι είναι ήδη ευάλωτοι εκτίθενται σε αυξημένο κίνδυνο κακοποίησης, βίας και εκμετάλλευσης. Ανησυχούμε ιδιαίτερα για τις γυναίκες και τα παιδιά που ταξιδεύουν ασυνόδευτα διανύοντας την Ευρώπη, κατά κύριο λόγο προερχόμενοι από το Αφγανιστάν, καθώς το μόνο που θα επιτύχουν τα νέα μέτρα είναι να τους ωθήσουν ακόμα βαθύτερα στον υπόκοσμο, όπου θα είναι ακόμα πιο δύσκολο στη συνέχεια να δεχθούν βοήθεια από τους ανθρωπιστικούς φορείς.

Προς τούτο, απευθύνουμε έκκληση στις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις να λάβουν μέτρα προκειμένου να διασφαλίσουν την κάλυψη των άμεσων ανθρωπιστικών αναγκών του μετακινούμενου πληθυσμού, εκπληρώνοντας τις υποχρεώσεις τους που απορρέουν από το διεθνές δίκαιο. Ειδικότερα, ζητούμε από τα ευρωπαϊκά κράτη:

- **Να θέσουν τέλος στην πολιτική επιλεκτικής άδειας εισόδου που υφίσταται σήμερα, και να πληρούν τις νομικές τους υποχρεώσεις για αξιολόγηση του δικαιώματος των ατόμων για παραμονή στην Ευρώπη με βάση την ανάγκη τους για διεθνή προστασία, όχι με βάση την εθνικότητά τους. Επιπλέον, παιδιά που αιτούνται άσυλο έχουν το δικαίωμα**

² Βλ. π.χ. *Ασιάτες Ανατολικής Αφρικής κατά Ηνωμένου Βασιλείου* (Ευρ. Επιτρ., 1973), *Abdulaziz, Cabales και Balkandali κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, *Κύπρος κατά Τουρκίας*, καθώς και *Kiyutin κατά Ρωσίας*

«αξιολόγησης προς το μείζον συμφέρον τους» και εξατομικευμένου ελέγχου των ειδικών αναγκών τους για προστασία.

- **Να δημιουργήσουν άμεσα προβλέψεις για τα άτομα που δεν δύνανται πλέον να συνεχίσουν το ταξίδι τους, με επείγουσα ενίσχυση των υπηρεσιών υποδοχής και υποστήριξης, με σεβασμό στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα των ανθρώπων.** Θα πρέπει να γίνουν προβλέψεις για την εξεύρεση διαμονής σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης για παιδιά και τις οικογένειές τους που είναι ιδιαίτερα ευάλωτες.
- **Να αποφεύγουν τις αναγκαστικές και ακούσιες επαναπροωθήσεις που στερούν από τα άτομα το δικαίωμά τους για αίτηση ασύλου, ιδίως σε περιπτώσεις επαναπροώθησης σε χώρες όπου τα άτομα αυτά ενδέχεται να υποστούν διώξεις. Επιπλέον, στην περίπτωση ατόμων που διαπιστώνεται ότι δεν είναι επιλέξιμα για διεθνή προστασία, να διασφαλίζεται ότι η διαδικασία της επιστροφής τους πραγματοποιείται με σεβασμό προς τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματά τους.**
- **Να συνεργαστούν ώστε να διασφαλίσουν μια συντονισμένη προσέγγιση για την αντιμετώπιση της κρίσης με βάση την ανταλλαγή πληροφοριών και τη συνεργασία, αποφεύγοντας τις μονομερείς κινήσεις που μπορεί να δημιουργήσουν επικίνδυνα, πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα με αντίκτυπο επί των ευάλωτων ανθρώπων.** Απαιτείται άμεσα συλλογική ανταπόκριση ώστε οι πληγείσες χώρες, ειδικά η Ελλάδα να έχει στη διάθεσή της επαρκείς πόρους και χρηματοδότηση για την υποστήριξη και ασφάλεια των ευάλωτων ανθρώπων
- **Να δημιουργήσουν ασφαλείς και νόμιμες διαδρομές προς την Ευρώπη και εντός αυτής για τους αιτούντες άσυλο, αποφεύγοντας την απώλεια ανθρώπινων ζωών σε επικίνδυνα ταξίδια και μειώνοντας τα παράνομα δίκτυα λαθρεμπορίας και διακίνησης.** Είναι σαφές ότι οι αποτρεπτικές πολιτικές που βασίζονται σε συρματοπλέγματα με ξυράφια, αστυνομικές δυνάμεις εκφοβισμού, και κλειστά σύνορα είναι σχεδόν αδύνατο να εμποδίσουν ανθρώπους που βρίσκονται σε απόγνωση από το να αναζητήσουν την ασφάλεια.

Τα ευρωπαϊκά κράτη έχουν την ευθύνη για την προστασία των ευάλωτων πληθυσμών και τον σεβασμό των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας όλων των ανθρώπων που καταφθάνουν στα σύνορά τους. Αντίθετα, τα μέτρα που ελήφθησαν πρόσφατα μαρτυρούν την επικίνδυνη πορεία που ακολουθεί η Ευρώπη, υποσκάπτοντας τα θεμέλια του διεθνούς δικαίου για τους πρόσφυγες και τα ανθρώπινα δικαιώματα, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, και το Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ. Η Ευρώπη προλαβαίνει ακόμα να ορθοδρομήσει και να θέσει σε εφαρμογή τις κατάλληλες διαδικασίες που περιγράφονται στο διεθνές δίκαιο και στο δίκαιο της ΕΕ, λαμβάνοντας άμεσα μέτρα για την προστασία των ευάλωτων ανθρώπων που βρίσκονται στα εδάφη της.

Υπογραφή:

ActionAid Ελλάς
Albanian Helsinki Committee
Belgrade Center for Human Rights
Civic Initiatives Belgrade
Civil Rights Program Kosovo
Doctors of the World Greece
European Council on Refugees and Exiles
Humanitarni centar za integraciju i toleranciju (HCIT)

Helsinki Committee for Human Rights in Serbia
Građanske inicijative – Civic Initiative
Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες
Greek Forum of Refugees
Grupa 484
Hrvatski pravni centar
International Rescue Committee
Lawyers Committee for Human Rights
Macedonian Young Lawyers Association
Norwegian Refugee Council
Open Gate - La Strada
Oxfam
Practical Policy Centre Serbia
Praksis
Praxis Serbia
Save the Children
Solidarity Now
VluchtelingenWerk Nederland